

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาทั้งหมดสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้ คือ

5.1 แนวความคิดในการก่อตั้ง SAARC

ผลของการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พบว่ามูลเหตุและแรงจูงใจในการสถาปนาความร่วมมือในกรอบ SAARC ตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารการทำงานของบังคลาเทศ ว่าด้วยข้อเสนอให้มีการจัดตั้งความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียใต้ พอดีจะประมวลออกเป็นข้อๆ ได้ดังนี้ คือ

- (1) ภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกต่างก็มีการจัดตั้งองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคขึ้นเพื่อการปรึกษาหารือในระดับภูมิภาค แต่ภายในภูมิภาคเอเชียใต้การดำเนินการตั้งกล่าวยังไม่ได้รับการสถาปนาขึ้นเลย
- (2) เอเชียใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีปัญหาความยากจนมากที่สุดในโลก ดังนั้นหากสามารถสถาปนาความร่วมมือในระดับภูมิภาคขึ้นย่อมสามารถช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนภายในภูมิภาค
- (3) ความร่วมมือในกรอบของ SAARC จะช่วยเสริมฐานะและอำนาจการต่อรองของประเทศฝ่ายใต้ในการเจรจาเหนือ-ใต้ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศใต้-ใต้ในระดับโลก
- (4) ความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียใต้จะทำให้กลุ่มประเทศเหล่านี้มีพลังอำนาจและเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นในระดับโลก
- (5) ความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียใต้อาจเป็นกลไกที่นำไปสู่การลดปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาคได้
- (6) การพัฒนาโครงการลงทุนร่วมกันของ SAARC จะช่วยจำกัดอิทธิพลและบทบาทของบรรษัทข้ามชาติที่ครอบงำอยู่ในภูมิภาค เป็นต้น

5.2 โครงสร้างการจ้ดองค์การของ SAARC

ตามกฎบัตรของ SAARC ซึ่งได้รับการลงนามโดยประมุขแห่งผู้นำทั้ง 7 ประเทศ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.1985 องค์การของ SAARC ประกอบด้วย 6 องค์การที่สำคัญ คือ

- (1) ที่ประชุมสุดยอด (Summit)
- (2) ที่ประชุมระดับรัฐมนตรี (Council of Ministers)
- (3) คณะกรรมการประจำ (Standing Committee)

- (4) คณะกรรมการด้านโครงการ (Programming committee)
- (5) คณะกรรมการวิชาการ (Technical Committee)
- (6) สำนักเลขาธิการ (Secretariat)

5.3 ความร่วมมือภายใน SAARC

สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาคได้รับการก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ.1985 โดยความคิดริเริ่มของอดีตประธานาธิบดี เซียอูร์ รามัน แห่งบังกลาเทศ และได้มีการพัฒนาไปพอสมควรทั้งในด้านโครงสร้างและความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะทางด้านความร่วมมือในได้มีความร่วมมือในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) การเกษตร
- (2) การสาธารณสุขและประชากร
- (3) การอุดมศึกษา
- (4) การไปรษณีย์
- (5) การป้องกันการลักลอบค้ายาเสพติด
- (6) การพัฒนาชนบท
- (7) วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
- (8) การกีฬา ศิลป และวัฒนธรรม
- (9) การโทรคมนาคม
- (10) การขนส่ง
- (11) สตรีกับการพัฒนา
- (12) การแลกเปลี่ยนทางด้านวิศวกรรมศาสตร์
- (13) การท่องเที่ยว
- (14) การจำแนกระบบเอกสาร
- (15) การจัดสรรทุนและตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยของ SAARC
- (16) การแลกเปลี่ยนเยาวชนอาสาสมัคร
- (17) การป้องกันการก่อการร้าย
- (18) ประเด็นสำคัญ ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

5.4 ความขัดแย้งภายใน SAARC

ปัญหาความขัดแย้งภายใน SAARC มีมาก โดยเฉพาะอินเดียนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในความขัดแย้งทั้งหมด อันเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีลักษณะของจักรวรรดินิยมอินเดีย (Indian Imperialism) ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้นที่สำคัญ คือ

- (1) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน
- (2) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและบังคลาเทศ
- (3) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและศรีลังกา
- (4) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและประเทศเพื่อนบ้านที่มีขนาดเล็ก ได้แก่ มัลดีฟส์ เนปาล และภูฏาน

5.4.1 ความหวาดระแวงของประเทศเพื่อนบ้านต่ออินเดีย

ภาพพจน์และการแสดงบทบาทของอินเดียในภูมิภาค โดยศักยภาพของอินเดีย ทั้งจากมุมมองของประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมโลกแล้ว อินเดียมีความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมอันดับ 12 ของโลก มีแสนยานุภาพของกองทัพเป็นอันดับ 4 ของโลก มีดาวเทียมและมีประชากรเป็นอันดับ 2 ของโลก (K. Subrahmanyam 1982: 24) จากศักยภาพดังกล่าวนี้ ประเทศในเอเชียใต้ ต่างก็ยอมรับฐานะที่โดดเด่นของอินเดียในภูมิภาค แต่ความกลัวของประเทศเพื่อนบ้านว่าจะถูกรองรับโดยอินเดียนั้น มิได้เกิดจากพื้นที่ และจำนวนประชากรที่มีขนาดใหญ่ หรือแสนยานุภาพทางด้านทหาร ความกลัวดังกล่าวนี้เกิดจากความกังวลในท่าทีและบทบาทที่ไม่น่าไว้วางใจของอินเดีย (Imtiaz H. Bokhari 1985: 380) อาทิเช่น ในการประชุมสุดยอดของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ครั้งที่ 7 ณ กรุงเคลี ประเทศอินเดีย ในปี ค.ศ.1983 นางคานธี อดีตนายกรัฐมนตรีอินเดียในฐานะประธานกลุ่มได้แถลงหลักการสำคัญต่อที่ประชุมดังกล่าว โดยเรียกร้องให้อิทธิมหาอำนาจนิวเคลียร์ทั้ง 2 คือ สหรัฐ และสหภาพโซเวียต ยุติการแข่งขันและผลัดอาวุธนิวเคลียร์ อินเดียยังได้แสดงบทบาทในการให้การสนับสนุนในการสร้างความร่วมมือให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศในกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย หรือที่รู้จักกันว่า South-South Cooperation (K.P. Misra 1987: 32-33) แต่เมื่อมองการแสดงบทบาทของอินเดียในภูมิภาคแล้ว กลับสวนทางกับหลักการดังกล่าวข้างต้นอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ การที่อินเดียพยายามสร้างความชอบธรรมให้การแทรกแซงทางทหารของสหภาพโซเวียตเข้าไปในอัฟกานิสถานด้วยแล้ว ยิ่งปลุกเร้าความกลัว

ต่อประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียให้เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือประเทศเพื่อนบ้านมองอินเดียว่า การแสดงบทบาทของอินเดียดังกล่าวนี้ เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับประเทศที่มีอำนาจเข้าแทรกแซงประเทศเล็กที่อ่อนแอกว่า ซึ่งทำให้ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีจุดยืนร่วมกันกับอินเดียในปัญหาที่สำคัญ เช่น ปัญหาอัฟกานิสถาน ปัญหาติมพูชา และมหาสมุทรอินเดีย เป็นต้น

5.4.2 ความขัดแย้งระหว่างอินเดียบกับปากีสถาน

หลักการสำคัญประการหนึ่งของอินเดีย ก็คือ การรักษาสถานภาพภายในภูมิภาคให้ปลอดจากการแทรกแซงของอภิมหาอำนาจ แต่การมุ่งเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหารของอินเดียนั้นเอง ที่เปิดโอกาสให้อภิมหาอำนาจแสวงหาประโยชน์และขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาค (Imtiaz H. Bokhari 1985: 381) โดยเฉพาะสหภาพโซเวียตได้ให้ความช่วยเหลืออินเดียในด้านการทหารมาโดยตลอด และขายอาวุธที่มีแสนยานุภาพสูง และทันสมัยนานาชนิดให้กับอินเดียในราคาถูกพิเศษ (สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 10 ฉบับที่ 29: 808) อินเดียสั่งซื้ออาวุธติดอันดับต้นๆ ของโลก โดยสั่งซื้ออาวุธถึง 17.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากช่วงปี ค.ศ.1984-1989 แต่พอถึงปี ค.ศ.1990 ก็สั่งซื้อลดลง 1.5 พันล้านดอลลาร์ เนื่องจากโรงงานผลิตอาวุธของอินเดียสามารถผลิตอาวุธขึ้นทดแทนการนำเข้า (ไครว์ตัน สุนทวประภัสสร 2534: 2)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงสั้นๆ ระหว่าง อินเดีย และปากีสถานแล้ว อาจสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศ เป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า กิริยา-ปฏิกิริยา (Action-Reaction Phenomenon) ยามใดที่ปากีสถานได้รับความกดดันทางทหารจากอินเดีย ปากีสถานก็จะหันไปหาความช่วยเหลือจากอภิมหาอำนาจจากภายนอก อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ในต้นปี ค.ศ.1950 ภายหลังจากที่ปากีสถานมีปัญหาคความขัดแย้ง กับอินเดียในเรื่องแคชเมียร์ ปี ค.ศ.1947-1949 และต่อมาก็หันไปหาความช่วยเหลือจากจีน ภายหลังจากปัญหาคความขัดแย้ง เรื่องแคชเมียร์ระหว่างปากีสถานและอินเดีย ในปี ค.ศ.1965 ก็ได้กระชับความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศมุสลิม (Muslim Bloc) ภายหลังจากการแยกตัวของปากีสถานตะวันออกเป็นประเทศบังคลาเทศ ในปี ค.ศ.1971 และอีกครั้งหนึ่งหันไปหาความช่วยเหลือจากสหรัฐและยุโรปตะวันตก ภายหลังจากที่สหภาพโซเวียตแทรกแซงเข้าไปในอัฟกานิสถาน ในปี ค.ศ.1979 ยามใดที่ปากีสถานมีความมั่นใจเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยแล้ว ก็จะพยายามปรับความสัมพันธ์กับอินเดีย อาทิ การเสนอให้มีการจัดทำความตกลงไม่รุกรานซึ่งกันและกัน. (Non-Aggression Pact) ระหว่างอินเดียและปากีสถาน ในปี ค.ศ.1981 ภายหลังจากที่ปากีสถานได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐ เป็นมูลค่าถึง

3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (Imtiaz H. Bolhari 1985: 382) จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น ถ้าอินเดียและปากีสถานสามารถยุติการแข่งขันกันทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ และมีการคัดถอนงบประมาณด้านการป้องกันประเทศ และเอาเงินจำนวนดังกล่าวระดมทุนไปกับการพัฒนา โครงการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ก็จะเป็นทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรภายในภูมิภาค ซึ่งจัดได้ว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งของโลกที่มีความยากจนมากที่สุด นอกจากนี้ ยังจะสามารถสนองตอบและแก้ไขปัญหาประการหนึ่งที่ SAARC กำลังเผชิญอยู่ คือ การขาดแคลนเงินทุนสนับสนุนโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาคอีกสองข้อหนึ่งด้วย

ตารางที่ 5.1 ตัวเลขทางด้านงบประมาณด้านการป้องกันประเทศของ SAARC ปี ค.ศ.1991

ประเทศ	จำนวนทหาร (คน)	งบประมาณ			
		ป้องกันประเทศ (ดอลลาร์สหรัฐ)	เครื่องบินรบ	รถถัง	เรือรบ
บังคลาเทศ	106,500	310 (ล้าน)	85	50	4
อินเดีย	1.3 (ล้าน)	9 (พันล้าน)	676	3,600	45
ปากีสถาน	565,000	3.2 (พันล้าน)	381	+1,980	19
ศรีลังกา	88,500	439 (ล้าน)	13	0	0

ที่มา : US News and World Report March 9, 1992, P.38

ปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค ภายในภูมิภาคเอเชียใต้ไม่มีปัญหาความขัดแย้งที่ยืดเยื้อและยังไม่ได้รับการแก้ไขมากมาย ทุกปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนี้ มีอินเดียเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยในทุกปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน ซึ่งทำให้บรรดาผู้นำภายในเอเชียใต้ได้ตระหนักกันดีว่า ความเป็นอยู่ของอินเดียและปากีสถานยังไม่สามารถประนีประนอม และสร้างสรรค์บรรยากาศของความเข้าใจ และความไว้วางใจร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้แล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อความร่วมมือระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนี้ และความสำเร็จของ SAARC นี้ขึ้นอยู่กับบทบาทของ

อินเดียในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาคด้วยความจริงจัง ดังเช่นที่ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงสุด ในกลุ่มประเทศสมาชิกร่วมมือแห่งอ่าวเปอร์เซีย (The Gulf Cooperation Council - GCC) ได้แสดงบทบาทที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งเรื่องดินแดนที่เป็นแหล่งน้ำมัน และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ของ GCC เนื่องจากซาอุดีอาระเบียตระหนักดีว่า ความร่วมมือระดับภูมิภาคจะไม่สามารถพัฒนาไปได้เลย ถ้าปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิก GCC ยังมีอยู่ ดังนั้น ซาอุดีอาระเบียจึงดำเนินการทางด้านการทูตแบบเปิดกว้าง และร่วมแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าวด้วยความจริงจัง ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวสามารถหาข้อสรุปได้ในเวลาอันรวดเร็ว (Imtiaz H. Bokhari 1985: 383)

สำหรับเอเชียใต้แล้ว ข้อเสนอบทบาทที่นำไปให้ใช้สงครามในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในภูมิภาค จึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงความรู้สึกดังกล่าวข้างต้น ถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในภูมิภาคอย่างเร่งด่วน เพื่อองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาค ได้มีการพัฒนาไปได้โดย ปราศจากภาวะในปัญหาคความขัดแย้งอีกต่อไป ดังกล่าวของอดีตประธานาธิบดี เซีย อูล ฮัก ของปากีสถานคนหนึ่ง ซึ่งกล่าวกับนางคานธี นายกรัฐมนตรีของอินเดีย ความว่า "...ข้าพเจ้าได้ทำให้นางคานธีได้ตระหนักถึงความสำเร็จของ ASEAN และได้เล่าเรื่องหนึ่งให้ท่านฟังว่า เมื่อข้าพเจ้าได้พบกับประธานาธิบดี ชู ยาร์โต ของอินโดนีเซีย ในครั้งก่อนนั้น ข้าพเจ้าได้ขอให้ประธานาธิบดี ชู ยาร์โต บอกถึงเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ ASEAN ประสบความสำเร็จ ประธานาธิบดีชู ยาร์โต ตอบกับข้าพเจ้าว่า อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกใน ASEAN ที่ใหญ่ที่สุด แต่แสดงบทบาทที่ผ่อนปรน และนี่คือเหตุผลที่ทำให้ ASEAN ประสบความสำเร็จ..." (Derek Davies and Hikaru Kerns 1983: 15)

5.5 แนวโน้มของ SAARC

จากการศึกษามาทั้งหมดพอสรุปได้ว่าในระยะของความพยายามในการก่อตั้งและดำเนินการในระยะต้นนี้ SAARC ประสบปัญหาอยู่หลายประการ เนื่องจากความร่วมมือในกรอบของ SAARC นั้นเต็มไปด้วยความขัดแย้ง โดยมีอินเดียเป็นปัจจัยที่สำคัญของความขัดแย้งทั้งหมด โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะของจักรวรรดินิยมอินเดีย (Indian Imperialism) ถึงแม้ว่า SAARC จะถูกจัดตั้งขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสมและความคิดที่อยู่เบื้องหลังการจัดตั้ง SAARC ก็สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมโลก แต่ก็คาดหมายได้ว่าอีก 5-7 ปีข้างหน้า SAARC ก็คงจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าไร แต่ถึงอย่างไรก็ดี ประโยชน์ร่วมกันทาง

ด้านเศรษฐกิจ (Collective Economic Benefit) จากความร่วมมือภายในกรอบ SAARC ก็ยังเป็นประเด็นที่มีความโดดเด่นและเป็นเหตุผลหลักที่สำคัญ ที่อยู่เบื้องหลังการก่อตั้ง SAARC แม้ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของ SAARC จะถูกจำกัดโดยปัญหาความตึงเครียดทางด้านการเมืองซึ่งมีอยู่มากมายหลายปัญหา ซึ่งทำให้ศักยภาพของภูมิภาคนี้ดูไม่เด่นชัดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ แต่ก็มีสิ่งบ่งบอกอยู่บางประการว่ากลุ่มประเทศสมาชิก SAARC อาจจะสามารถลดความตึงเครียดทางด้านการเมืองลงได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งย่อมจะส่งผลให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มพูนขึ้น โดยเฉพาะศักยภาพทางด้านการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแหล่งน้ำ (Hydroelectric Power) ในแถบเทือกเขาหิมาลัยซึ่งมีอยู่มากมายมหาศาล เพียงเนปาลประเทศเดียวก็มีทรัพยากรแหล่งน้ำจำนวนมากสามารถนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมได้ทั้งภูมิภาค โดยจะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ถึง 8,300 เมกกะวัตต์ซึ่งมีค่าพลังงานเท่ากับพลังการผลิตกระแสไฟฟ้าของแคนาดา สหรัฐ และเม็กซิโกรวมกัน (N.P. Banskota 1981: 348) ซึ่งถ้ามีการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำดังกล่าวนี้เพียงบางส่วนเท่านั้น ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาคขาดแคลนกระแสไฟฟ้าได้ในรัฐทางตอนเหนือของอินเดีย นอกจากนี้ บังคลาเทศและปากีสถานก็จะได้รับประโยชน์จากการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำดังกล่าวนี้ด้วย

ความจริงขณะนี้ความร่วมมือทางด้านการค้าภายในภูมิภาคมีอยู่แล้ว แต่ยังมีได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังภายในกรอบของ SAARC ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจของอินเดียมีความก้าวหน้ากว่าประเทศสมาชิกอื่น่มาก ซึ่งทำให้เกิดความกลัวว่าสินค้าอินเดียจะไหลเข้าไปตีตลาดของประเทศอื่นๆ ได้ง่าย ซึ่งจะป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศเล็ก

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าอินเดียจะมีภาวะเศรษฐกิจที่เข้มแข็งกว่าประเทศอื่นๆ ก็ตาม แต่รัฐบาลอินเดียก็ได้มีการริเริ่มนโยบายที่เปิดกว้างกว่าเก่าแทนที่จะเป็นกีดกันแสวงหาประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว อินเดียได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่มีต่อเนปาลและศรีลังกา โดยเข้าร่วมลงทุนกับประเทศเหล่านี้ โดยอินเดียเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน ในด้านการค้ากับศรีลังกานั้นอินเดียก็ได้จำกัดโควตาการส่งสินค้าออก รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษ และการกำหนดมาตรการรับซื้อสินค้ากลับคืน (Buy-Back Clause) อีกด้วย (Dieter Braun 1981: 27) ในขณะที่ปากีสถานได้เสนอการจัดทำโครงการร่วมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน (Transit Facilities) และการจัดการด้านการศึกษากับเนปาล

การดำเนินการต่างๆทางด้านเศรษฐกิจเหล่านี้จะมีศักยภาพสูงและมีโอกาสที่จะได้รับการสานต่อภายในกรอบ SAARC ในระดับพหุภาคีต่อไปได้ โดยการประสานนโยบายทางเศรษฐกิจระดับชาติของสมาชิก SAARC เข้าไว้ในกรอบของความร่วมมือระดับภูมิภาคก็จะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาล ต่อรัฐสมาชิกโดยเฉพาะสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) ซึ่งมีการแข่งขันกันระหว่างรัฐสมาชิกของ SAARC ในตลาดโลก SAARC สามารถมีบทบาทสำคัญในการกำหนด ราคา และนโยบายการส่งออกร่วมกัน ถ้า SAARC จะแบ่งหน้าที่ในการผลิตเฉพาะด้านแล้ว ก็จะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาก ซึ่งในหลายด้านแล้วสามารถปรับนโยบายทางเศรษฐกิจให้เป็นประโยชน์กับรัฐสมาชิกภายในภูมิภาคได้ เช่น อินเดียและบังคลาเทศแข่งขันกันในตลาดโลกในสินค้าป่าน (Jute) ทั้งด้านราคาและการผลิต เนื่องจากบังคลาเทศจำเป็นต้องสั่งข้าวเจ้าเป็นจำนวนมาก จะเป็นประโยชน์สำหรับทั้ง 2 ประเทศเป็นอย่างมาก ถ้าอินเดียลดการผลิตป่าน และเพิ่มปริมาณการผลิตข้าวซึ่งจะทำให้มีการลดการแข่งขันในการผลิตป่าน และเพิ่มปริมาณการผลิตข้าวในอินเดียเพื่อสนองตอบความต้องการของบังคลาเทศ เป็นต้น

เอเชียใต้เป็นดินแดนที่มีมณฑลตั้งตั้งศูนย์กลางที่เอเซียตะวันออกเฉียงใต้จากตะวันตก อาจกล่าวได้ว่าไม่มีภูมิภาคใดในโลกที่มีมณฑลตั้งตั้งและหลากหลายกันในวันธรรม ประวัติศาสตร์ และลักษณะต่างๆ ไป การท่องเที่ยวจึงมีศักยภาพสูงมาก ถ้า SAARC จะได้มีการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบและประการสุดท้ายในประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระดับโลกการสอดประสานแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเหนือ-ใต้ก็ยังคงเป็นสิ่งที่อินเดียและปากีสถานได้ตระหนักเป็นอย่างดีถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานและร่วมมือกันในระดับแนวหน้าในเวทีระดับโลกก็ยังคงเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่อง (Pervail Iqbal Cheema 1979: 34) แต่สิ่งจำเป็นและสำคัญขณะนี้คือการแสวงหาแนวทางร่วมกันระดับภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระดับทวิภาคีโดยผ่านกลไกของ SAARC

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย